

4. JUDECATA LUI DUMNEZEU ASUPRA EGIPTULUI (EXODUL 7:8 - 10:29)

Confruntarea șerpilor (Exodul 7:8-13)¹

Exodul 7:8-13 este un pasaj esențial pentru înțelegerea a ceea ce urmează, deoarece este o paradigmă a descrierii urgiilor. Confruntarea cu șerpii prefigurează umilirea Egiptului prin urgii și la Marea Roșie.² Incidentul cu șerpii și trecerea Mării Roșii sunt limitele întregii narațiuni, subliniind tema ei unică. În sprijinul acestei afirmații vine cuvântul "a înghiți" care apare în Exodul 7:12, unde toiagul lui Aaron a înghițit toiegele vrăjitorilor, și în Exodul 15:12, unde armata egipteană este "înghițită" de Marea Roșie. În plus, toiagul care înghite șerpii vrăjitorilor arată înspre toiagul care va face ca valurile să înghită armata egipteană (Exodul 14:16, 26). Astfel de paralele fac ca Exodul 7:8-13 să fie un mini-prototip al catastrofei naționale ce stă să se abată asupra Egiptului. În felul acesta, narațiunea urgiilor trebuie privită în lumina confruntării șerpilor.

Exodul 7:8-13 definește pentru cititor și adevărata miză a întregii bătălii a exodului. Ostilitățile nu se desfășoară în primul rând între Moise și Faraon, sau între Moise și magicienii egipteni, nici măcar între Israel și Egipt. Ceea ce ilustrează întrecerea șerpilor este o bătălie cerească un război între Dumnezeu evreilor și zeitățile Egiptului. Pentru autorul biblic, episodul acesta era de factură teologică. Trebuia să se afle cine e adevăratul Dumnezeu, cine e suveran peste univers, a cui voie se va face

în cer și pe pământ. Episodul cu șerpii ne prezintă această problemă teologică într-o formă măreață: Domnul, Dumnezeul evreilor, îl înfruntă pe Faraon, un zeu al Egiptului, într-un concurs de putere și voință.³

7:8-9. Domnul a zis lui Moise și lui Aaron: Dacă vă va vorbi Faraon și vă va zice: "Faceți o minune!" să zici lui Aaron: "Ia-ți toiagul și aruncă-l înaintea lui Faraon." Și toiagul se va preface într-un șarpe.

Domnul anticipează ce le va cere Faraon profeților: va cere o minune. Este aceeași cerere pe care necredincioșii au făcut-o de-a lungul secolelor (Matei 12:38). Faraon îi testează pe Moise și Aaron, și totodată pe Dumnezeu, ca să vadă cât de puternică este magia lor. Este începutul unui concurs, deoarece în antichitate, în Orientul Apropiat, zeul cel mai puternic deținea supremația.

De exemplu, în textul creaționist descoperit în Mesopotamia, *Enuma Elish*, creația apare în urma unei bătălii între zeii haosului și zeii ordinii. Marduk (ordinea) îl învinge pe Tiamat (haosul) deoarece magia sa este mai puternică. Unul din semnele magiei sale puternice este vopseaua roșie pe care o are pe buze în timpul bătăliei. În plus, Marduk invocă diferite vrăji și incantații pe parcursul bătăliei.

Unii cercetători afirmă că "șarpele" din acest episod este mai degrabă un crocodil decât un șarpe. Crocodilul este "cel mai potrivit pentru mediul egiptean".⁴ Lucrul acesta este, însă, puțin probabil. Termenul ebraic se referă, probabil, la un șarpe mare, cum ar fi o cobră.⁵ De fapt, cobra era simbolul sau emblema Egiptului antic.

7:10. Moise și Aaron s-au dus la Faraon și au făcut cum poruncise Domnul. Aaron și-a aruncat toiagul înaintea lui Faraon și înaintea slujitorilor lui; și toiagul s-a prefăcut într-un șarpe.

Astfel începe a doua audiență a profeților evrei la împăratul egiptean. Este o confruntare directă. Prin transformarea toiagului în-

tr-un șarpe, israeliții îi lovesc pe Faraon și pe oamenii lui în inima credinței lor.

În primul rând, pe partea din față a coroanei împărătești era gravată o cobră femelă înfuriată, sau cel puțin un șarpe. Această emblemă era, în concepția egiptenilor, înzestrată cu suveranitate și putere divină. Ea era socotită simbolul puterii lui Faraon.⁶ Ea îi reprezenta divinitatea și gloria. Astfel că atunci când Aaron își aruncă toiagul înaintea lui Faraon, el atacă direct acest simbol al suveranității lui Faraon; scena e de o ironie provocatoare.

În al doilea rând, aruncarea toiagului reprezintă o provocare la adresa puterii magiei egiptene, după cum descriu multe scrieri mitologice egiptene. Acestea abundă în exemple de preoți care fac minuni, inclusiv transformări de obiecte neînsuflețite în animale. O astfel de scriere vorbește despre un preot care a confecționat un crocodil din ceară care a prins viață când a fost aruncat în lac. Ulterior, preotul s-a aplecat, l-a luat în mână și crocodilul s-a transformat din nou în ceară. Exodul 7 poate fi un atac la adresa mitologiei egiptene: Moise și Aaron fac în realitate ceea ce în mitologia egipteană era abia o închipuire.

7:11. Dar Faraon a chemat pe niște înțelepți și pe niște vrăjitori și vrăjitorii Egiptului au făcut și ei la fel prin vrăjitoriile lor.

Prima propoziție sună, de fapt, în felul următor: "De asemenea Faraon a chemat..." Particula ebraică "de asemenea" poate fi folosită pentru accentuare, dar aici utilizarea ei are, probabil, un rol comparativ. După cum Moise ("dumnezeu") îl cheamă pe Aaron ("profetul") să-și arunce toiagul, Faraon ("dumnezeu"), în mod similar, le cere magicienilor de la curtea sa să își arunce toiegele la pământ.

Cuvântul ebraic pentru "vrăjitor", *hărtōm*, este împrumutat din egipteană. El reprezintă un titlu egiptean dat unor preoți lectori care nu erau doar vrăjitori, ci și membri ai castei preoțești și înțelepți.⁷

Cum de au reușit vrăjitorii din Egipt să își transforme toiegele

în șerpi, este un fapt care rămâne sub semnul întrebării. Unii cercetători susțin că a fost doar o iluzie, o înșelătorie. Se cunoaște că un grup de oameni din Egipt, numiți Psylli, aveau puterea de a induce șerpilor starea de catalepsie ciupindu-i de gât. Alți interpreți susțin că egiptenii antici puteau cu adevărat să transforme toiegele în șerpi deoarece posedau puteri supranaturale demonice.⁸

7:12. Toți și-au aruncat toiegele și ele s-au prefăcut în șerpi. Dar toiagul lui Aaron a înghițit toiegele lor.

Toiagul lui Aaron "a înghițit" toiegele vrăjitorilor egipteni. Acest act de înghițire avea o semnificație importantă pentru practica magică egipteană.⁹ Înghițirea unui obiect avea un sens ostil de "a distruge", dar putea simboliza și asimilarea unor caracteristici ale obiectului respectiv. Astfel că atunci când toiagul lui Aaron a devorat toiegele magicienilor, el nimicea de fapt autoritatea și puterea pe care o reprezentau acele toiege. În plus, gestul demonstra că adevărata suveranitate este în mâinile Domnului.

7:13. Inima lui Faraon s-a împietrit și n-a ascultat de Moise și de Aaron, după cum spusese Domnul.

În 4:21, Dumnezeu a afirmat: "Eu îi voi împietri inima". Verbul ebraic folosit este *hazāq*, care înseamnă "a fi puternic". În acel pasaj verbul se afla la timpul imperfect, indicând o acțiune neterminată; împietrirea inimii lui Faraon nu avusese încă loc. Dar acum, în acest verset, ni se spune: "Inima lui Faraon s-a împietrit"; verbul este un imperfect precedat de particula *waw* care îi atribuie valențele unui verb la perfect. Timpul perfect reprezintă o acțiune terminată. Inima lui Faraon nu era în procesul de împietrire, ci era deja împietrită.

Aplicație

Faraon este exemplul tipic de necredincios. El cere dovezi, minuni care să ateste adevărul și puterea Domnului. Și Domnul răspunde. Dar, în ciuda dovezilor fizice care i se oferă, Faraon nu crede. El nu poate fi convins, oricâte dovezi îi sunt puse înaintea. Iar lucrul acesta e valabil pentru necredincioșii din toate veacurile. Chiar și dintre cei care L-au văzut pe Isus, L-au auzit predicând și au fost martori la minunile făcute de El, mulți au refuzat să creadă în El, pentru că "măcar că văd, nu văd și, măcar că aud, nu aud, nici nu înțeleg" (Matei 13:13).

Același lucru este adevărat și în ziua de azi. Oamenii nu pot fi convinși să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Nu există nici o dovadă în logica umană sau în manifestările fizice care să poată face lucrul acesta. Inimile oamenilor trebuie schimbate de voia și puterea Creatorului. Nu există altă cale.

Prima urgie: apa Nilului transformată în sânge (Exodul 7:14-25)

Episodul urgiilor începe cu cea în care Dumnezeu lovește fluviul Nil. De ce a trimis Dumnezeu judecata asupra Egiptului începând cu transformarea apei Nilului în sânge? Răspunsul e sugerat de cuvintele istoricului grec Herodot: "Căci chiar dacă nu ar mai fi auzit niciodată aceste lucruri, orice om poate vedea imediat, dacă are acest simț, că Egiptul spre care navighează grecii este un pământ obținut de egipteni, primit din partea râului.¹⁰ Ideea că Egiptul este darul Nilului nu era nouă în vremea în care Herodot a scris aceste cuvinte, cu multe secole în urmă.¹¹ Vechii egipteni înșiși considerau Nilul ca fiind sursa primară a existenței lor.

În perioada de revărsare, Nilul era socotit "dătătorul de viață celor două țări", "domnul supraviețuirii", cel "care face ca toată țara să trăiască prin purtarea sa de grijă", etc. Celebrul "Imn al revărsării" spune:

Slavă bunătății tale, Hapi,
Care urcă din țară, care vine să elibereze Kemetul (Egiptul) ...
Care aduce hrană, care este bogat în provizii,
Care creează tot felul de lucruri bune ...
Care nu se schimbă niciodată, care dă înapoi la vremea cuvenită,
Care umple Egiptul Superior și Inferior ...
Tot ce a venit în ființă este (prin) puterea lui;
Nici un teritoriu locuit de oameni nu poate trăi fără el.¹²

Toate binecuvântările Egiptului dispar în momentul în care Nilul

nu își mai dă roadele. În felul acesta, Domnul lovește Egiptul în inima existenței sale.

7:14. Domnul a zis lui Moise: "Faraon are inima împietrită: nu vrea să lase poporul să plece."

Un al treilea cuvânt ebraic este folosit acum pentru a descrie natura inimii lui Faraon.¹³ Acesta este *kābēd*, care în sensul său de bază înseamnă 'a fi greu'. Termenul este folosit în sens cantitativ: de exemplu, părul lui Absalom (2 Samuel 14:26) și mâinile lui Moise (Exodul 17:12) erau grele. Dar *kābēd* poate fi folosit și în sens calitativ - adică atunci când ceva este cu greutate, sau plin de o anumită calitate sau caracteristică.¹⁴ Astfel, acest verset spune că inima lui Faraon este îngreunată de ceva. Dar de ce anume?

Ideea că "Faraon are inima împietrită" e o expresie șocantă în contextul civilizației egiptene al perioadei Noii Împărății în care a avut loc exodul.¹⁵ În acea vreme, egiptenii credeau că atunci când murea cineva, acea persoană mergea la judecată în lumea subterană. Inima persoanei - care era socotită esența acesteia - era cântărită cu ajutorul unui cântar al adevărului. Pe unul din talere se afla pana adevărului și neprihănirii; pe celălalt taler se afla inima decedatului. Dacă inima era grea sau plină de fapte rele, persoana era considerată nedreaptă, era condamnată și aruncată în gura Devoratoarei. Dacă inima era curată, decedatul trecea în viața veșnică a egiptenilor.

În relatarea exodului, verdictul conform căruia inima lui Faraon este grea reflectă concepția că inima îi era plină de răutate și nedreptate. Relația sa cu Israel și, în felul acesta, caracterul său în întregime, erau murdare. Dumnezeu îl judecă pe Faraon ca pe un om cu o inimă grea, păcătoasă!

7:15. Du-te la Faraon dis-de-dimineăță, când are să iasă să se ducă la apă, și să te înfățișezi înaintea lui pe malul râului. Să-ți iei în mână toiagul care a fost prefăcut în șarpe.

Dumnezeu răspunde împietririi lui Faraon poruncindu-i lui Moise să îl înfrunte pe împăratul egiptean. Domnul folosește imperativul "Du-te!" pentru a-l îndruma pe Moise.

Moise află că trebuie să-l întâlnească pe Faraon în momentul în care acesta merge la Nil, dimineața. Textul nu ne spune de ce mergea Faraon la râu dimineața, deși acesta se pare că era unul din obiceiurile lui (vezi 8:20). Probabil că ieșea doar la o plimbare de dimineață, sau poate că făcea baie în Nil (vezi 2:5). În același timp, se poate să fie vorba de un ceremonial sau ritual zilnic prin care împăratul își aducea omagiile zeului Nilului. Deschiderea urgiilor cu lovirea apelor Nilului și implicit a zeului reprezentat de ele sprijină această interpretare a activității lui Faraon.

Limbajul acestui verset ne amintește de cel din Exodul 2:3-4. În acel episod, sora lui Moise pândea pe malul râului ca să vadă ce avea să se întâmple cu copilășul pus în coșuleț. Scopul acestei paralele literare este de a arăta că ambele scene au rolul unui moment de "răscumpărare incipientă".¹⁶ În primul episod, Moise avea să fie salvat în curând de la moarte; în cel de-al doilea, întreaga națiune a lui Israel avea să fie salvată în curând din Egipt, din țara morții.

7:16. Și să zici lui Faraon: "Domnul, Dumnezeul evreilor, m-a trimis la tine, să-ți spun: "Lasă pe poporul Meu să plece, ca să-Mi slujească în pustie". Dar iată că până acum n-ai ascultat.

În acest verset apare un joc de cuvinte. Cuvântul care descrie gestul lui Dumnezeu de a-l trimite pe Moise la Faraon este verbul "a trimite afară". Același verb este folosit de Dumnezeu și când i-a poruncit lui Faraon: "Lasă poporul să plece". Această formă este, însă, un imperativ Piel. Sensul corect al verbelor de rădăcină Piel este acela de a pune ceva în mișcare, în acțiune.¹⁷

7:17. Acum, așa vorbește Domnul: "Iată că vei cunoaște că Eu sunt Domnul.

Am să lovesc apele râului cu toiagul din mâna mea; și ele se vor preface în sânge.

Aici începe anunțarea primei urgii care se va abate asupra Egiptului. Anunțul începe cu formula autorității divine: "Așa vorbește Domnul ..." (vezi comentariul asupra versetelor 4:22 și 5:1).

Dumnezeu îi poruncește lui Moise să lovească apele Nilului cu toiagul său și să le transforme în sânge. Care este scopul acestui gest? Pentru egipteni, Nilul în perioada sa de revărsare era întruchiparea zeului Hapi. În diferitele sculpturi în relief, Hapi este reprezentat ca un bărbat cu barbă, sâni și burtă mare (semnificând graviditatea?), toate aceste caracteristici fiind simboluri ale fertilității. Scrierile egiptene vorbesc despre Hapi ca despre cel care a dat naștere Egiptului și care îi întreține existența.¹⁸ Domnul înfruntă acest zeu și îl înfrânge. Dumnezeu este cel care dă cu adevărat viața și care o întreține.

Unii cercetători consideră această urgie ca fiind o simplă metaforă. Cu alte cuvinte, ei spun că apele au căpătat doar aspectul sângelui. Culoarea roșie se datora inundației care a înroșit apa din cauza aluviunilor.¹⁹ Această explicație nu își găsește însă nici un suport în text. Autorul biblic relatează transformarea unei substanțe în alta. În sprijinul acestei teorii vine faptul că și apele din bazine și rezervoare s-au transformat în sânge - ape care nu aveau cum să fie afectate de inundații.

7:18. Peștii din râu vor pieri, râul se va împuti, așa că le va fi greață egiptenilor să bea din apa râului.

Una din consecințele majore ale transformării Nilului în sânge a fost moartea peștilor, unul din elementele principale ale regimului alimentar al egiptenilor. Oamenii nu puteau mânca sau bea din apa râului. Astfel că Hapi nu putea satisface nevoile poporului. Această urgie slujește astfel ca demonstrație a faptului că adevărata întreținere a vieții vine doar din mâna Domnului și nu din mâna unei false zeități păgâne,enerate de egipteni.

7:19. Domnul a zis lui Moise: "Spune lui Aaron: "Ia-ți toiagul și întinde-ți mâna peste apele egiptenilor, peste râurile lor, peste pâraiele lor, peste iazurile lor și peste toate bălțile lor. Ele se vor preface în sânge; și va fi sânge în toată țara Egiptului, atât în vasele de lemn cât și în vasele de piatră."

Trei imperative sunt folosite în acest verset. Primul reprezintă porunca dată de Dumnezeu lui Moise, care sună în felul următor: "Vorbește lui Aaron!" Ultimele două porunci trebuie rostite de Moise lui Aaron: "Ia-ți toiagul!" și "Întinde-ți mâna!" Aceste expresii cu iz volitiv solicită răspuns imediat și specific din partea persoanei căreia îi sunt adresate. Ele poartă o notă de urgență.

Ultima propoziție din verset sună în felul următor: "Va fi sânge în toată țara Egiptului și pe (lucrurile de) lemn și pe (lucrurile de) piatră." Cuvintele "găleți", "oale", "vase" etc. folosite de multe traduceri nu se regăsesc în textul ebraic. Atunci la ce se referă "(lucrurile de) lemn și (lucrurile de) piatră"? De obicei, atunci când termenii lemn și piatră se folosesc împreună, ei fac referire la materialele din care erau construiți idoli (vezi, de exemplu, Deuteronom 28:36, 64; 29:17). Preoții egipteni spălau sculpturile zeilor lor în apă în fiecare dimineață.²⁰ Astfel, este posibil ca apa să se fi transformat în sânge în momentul în care preoții o turnau peste idoli. Probabil că acest episod oferă un alt exemplu de batjocură la adresa zeităților egiptene.²¹

7:20-21. Moise și Aaron au făcut cum le poruncise Domnul. Aaron a ridicat toiagul și a lovit apele râului, sub ochii lui Faraon și sub ochii slujitorilor lui; și toate apele râului s-au prefăcut în sânge. Peștii din râu au pierit, râul s-a împutit, așa că egiptenii nu mai puteau să bea apa râului, și a fost sânge în toată țara Egiptului.

Faptul că totul s-a întâmplat exact așa cum a spus Dumnezeu

scoate în evidență doctrina suveranității Sale. Lucrurile se desfășoară conform poruncii, voii și planului Domnului.

7:22. Dar vrăjitorii Egiptului au făcut și ei la fel prin vrăjitoriile lor. Inima lui Faraon s-a împietrit și n-a ascultat de Moise și de Aaron, după cum spusese Domnul.

Se pare că au rămas câteva zone peste care Aaron nu și-a întins mâna. Magicienii egipteni au reușit să transforme acele ape în sânge: textul este foarte clar și spune: **"Ei au făcut astfel"** sau în același fel. Succesul vrăjitorilor are un iz de dreptate ironică. Ei nu au reușit decât să amplifice urgia abătută asupra poporului lor. Se pare că vrăjitorii nu puteau inversa efectul urgiei aduse de Dumnezeu, ci o puteau doar intensifica.

Reușita magicienilor egipteni i-a dat lui Faraon un motiv de a nu renunța la inima sa **"împietrită"**. Deoarece și-a văzut slujitorii reușind să-și folosească magia, împăratul a conchis fără îndoială că profeții evrei folosesc aceleași vrăjitorii. Transformarea Nilului în sânge nu a fost pentru el o dovadă a existenței și puterii Domnului.

7:23. Faraon s-a întors de la râu și s-a dus acasă; dar nu și-a pus la inimă aceste lucruri.

În încheierea acestui verset este folosită o frază foarte des utilizată în limba ebraică: **"nu și-a pus la inimă"**. Această expresie înseamnă că Faraon nu a luat în seamă și nu a dat nici o atenție primei urгии. El nu a văzut nici o diferență între cele două transformări miraculoase ale apei în sânge. Aceasta semnifică o stare de respingere totală. Inima lui Faraon a rămas împietrită, încăpățânată.

7:24. Toți egiptenii au săpat în împrejurimile râului, ca să găsească apă de băut; căci nu puteau să bea din apa râului.

Audiența la Faraon a luat sfârșit. Autorul adaugă o notă prin care ne spune ce au încercat să facă egiptenii pentru a găsi apă proaspătă. Nu se spune însă că ar fi avut succes. Scena sugerează deșertăciune și disperare.

7:25. Au trecut șapte zile, de când Domnul lovise râul.

Unii comentatori spun că acest verset înseamnă că a doua urgie a venit la o săptămână după terminarea primei. Dar textul masoretic spune de fapt: **"Și a fost plin șapte zile după ce Domnul a lovit Nilul"**. Aceasta indică probabil faptul că Nilul a fost plin de sânge timp de șapte zile. În Biblie, șapte simbolizează de multe ori desăvârșirea. Această perioadă de timp ar reprezenta cucerirea și batjocorirea completă a zeului râului, Hapi, de către Domnul.

Capitolul 7 din Biblia în limba română se sfârșește cu acest verset. Textul masoretic, însă, continuă cu încă patru versete. De unde această diferență? Împărțirea Bibliei pe capitole diferă mult de textul original, fiind stabilită în secolul al treisprezecelea d.Cr. de către Arhiepiscopul Stephen Langton. Împărțirea pe capitole apare pentru prima dată în manuscrisul de la Paris al traducerii latine a Bibliei, cunoscută sub numele de Vulgata. Din Vulgata, împărțirea s-a transmis apoi la diferitele manuscrise și ediții ale Bibliei ebraice. Numeroasele ediții ale textului masoretic diferă însă de multe ori de Vulgata și chiar între ele în ce privește împărțirea pe capitole.²² Finalul capitolului 7 este un exemplu de o astfel de divergență. Comentariul de față va respecta împărțirea general acceptată din Biblia română.

Aplicație

Întreaga narațiune a urgiei nu e altceva decât o prefigurare a urgiilor ce se vor abate asupra urmașilor lui Satan la sfârșitul vremurilor

(vezi Apocalipsa 16). Ea e un model, o paradigmă a judecății ce va veni peste necredincioși. Prima urgie din Egipt se repetă în vremurile de pe urmă. Apocalipsa 16:3-4 descrie al doilea și al treilea potir, în această lumină: "Al doilea a vărsat potirul lui în mare. Și marea s-a făcut sânge ca sângele unui om mort. Și a murit orice făptură vie, chiar și tot ce era în mare. Al treilea a vărsat potirul lui în râuri și în izvoarele apelor. Și apele s-au făcut sânge". Asemănările dintre această descriere și relatarea Exodului sunt evidente. Singura diferență este că anvergura și intensitatea urgiilor din Apocalipsa sunt mult mai mari. Astfel, episodul din Vechiul Testament este doar o anticipare a ceea ce li se va întâmpla necredincioșilor în zilele de pe urmă.